

השוחט פרק שני חולין

מ.

עין משפט נר מצוה

קלו א מיי פ"ב מהל' שמיטה הלכה כח סמו ע"ז סג טוש"ע י"ד ס"י ה סע"ף א:
קלו ב ג מיי שם הל' ד סמו שם טוש"ע י"ד ס"י ד סע"ף [ה] ו:
קלו ד ה מיי פ"ד מהל' שגגות הל' א ופ"ח מהל' ע"ז הל' א ע"י בהשגות ובכ"מ טוש"ע י"ד ס"י קמה סע"ף א:

שיטה מקובצת

א לא משום נעדר שששן עבודת כוכבים ולא משום מוקצה שהקצן לתקורבת עבודת כוכבים: [ב] (וליתסרא) [מתסור] והיא סימן אחד: [ג] דלא מיקרי אלוה משום דלית רחמנא אבד תבדוק אי נמי הר מיקרי אלוה וה"פ אלהים שעל: [ד] א"ע"ג דלא רחמנא אבד תבדוק אי נמי הר מיקרי אלוה וה"פ אלהים שעל: [ה] שהם תלושים והם המלאכים: [ו] וי"ל דהתם מיירי כשעובדין אף את הצפורי: [ז] ורבנן נמי אי לא קרא דלא תחמוד הווי שרו מהאי טעמא: [ח] גבוייהו והווי כעבד עצמו: [ט] והיינו טעמא דכיון דאשמועינן:

רבינו גרשום

אין שחוט לא לתוך ימים. כלומר משום ע"ז דאמרינן [א] לאיסורא דימא קא שחט אבל שחוט הוא לתוך אגון של מים בדבועין לפרושי: הר"י אלו זבחי מתים. כלומר ואסור א"פ בהנאה: הא דאמר לגדא. כלומר לשר של הר ודאי הרי אלו זבחי מתים: אשחוט חוץ לא ליחייב מחתך בעפר. כלומר הכי סברין חטאת בהמה דאינה ניתרת אלא אי ברוכ שנים ואי אמרת כיון דשחט בה סימן אחד אסרה אשחוט חוץ כו' כלומר דלא חשוב חטאת ולא היא חייב אשחוט חוץ דבסימן אחד אין מתקבל בפנים:

א) נראה דל"ל לאיסורא וי"ל שר של ים ועשין ג' ע"ז (דף מ"א ע"ב) שפיקא איסוריה לגנון ופיקש"י שר עלו כמו אריסיה דענימא.

שנים אוהוין. זה בראשו זה בקתו: **לשום דבר כשר.** שחיטה קסת: **גמ' זבחי מתים.** ליאסר בהנאה כדין תקרובת עבודת כוכבים שאסורה כמת ומת אסור בהנאה דנפקא לן במסכת ע"ז (דף כט): מותמת שם מרים וגמר שם שם מעגלה ערופה: **מיכלל ושיגשול קטן.** כלומר לשום גדול שבכל הבריות או לשום קטן שבכולן: **שיגשול.** תולעת: **דאמר לשום הר.** הר אינו נעשה עבודת כוכבים דכתיב (אלהים) על ההרים ולא ההרים אלהים במס' ע"ז (דף מה): הלכך לשמן לא מיקריא זבחי מתים ומיהו פסולה מלאכול משום דמיא לשחיטת עבודת כוכבים מתחלה צה וכדתנן לקמן (דף מא): השוחט לשום נידר ונידש שחיטתו פסולה משום דדמי לשוחט קדשים בחוץ: **לגדא דהר.** למלאך הממונה על ההרים: **דומיא דמיכלל.** דלא מחובר הוא. ובעלי חיים אף על גב דלא מיתסרי משום עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף טו). מתאסר רחמנא נעבד לגזוהי מכלל להדיוט שרי מיהו אלהות מקרו כדכתיב (שמות ח) הן נוצח את תועבת מצרים וכתוב (דברים ד) וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים וכל צבא השמים: **היהם צבמה הצירו.** לא מביעיא שלו דמיתסרא משום תקרובת עבודת כוכבים בשחיטת סימן אחד. דלע"ג דבעלי חיים אין נאסרים להדיוט לא משום נעבד אשחוט עבודת כוכבים ולא משום מוקצה שהקטן לתקורבת עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף כט). מדאסתריך קרא למיתרינהו לגזוהי דכתיב (דברים י) ויחזקו ויחזקו את המוקצה מכלל להדיוט שרי מיהו כי עבד מעשה גזופייהו מיתסרי כדאמרינן בפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף ד): **א"ע"ג** שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה חפר צה צרות ושיחין ומערות והשתחוה להן אסרן והכא נמי א"ע"ג דלכתיב בעלי חיים יניחו אמתסרי. והאי סימן אחד לאו דוקא דה"ה לחי סימן. ובהמת חבירו נמי א"ע"ג דפשיטא לן דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ויבמות [פ] אשמועינן רב הונא דאסר לה בצמעה כל דהו: **רצוזה.** לא מביעיא עומדת דכשהגביה והרצוזה קנאה בהגבהה ונעשית שלו אלא א"ע"ג רצוזה ולא קנאה אסר לה בצמעה: **המשחוח לבהמס חבירו לא אסרה.** אפילו למוצח משום נעבד: **עשה צה מעשה אסרה.** אף להדיוט. וטעמא יליף במסכת ע"ז (דף כג): מכל הכלים אשר הוציח המלך אחו צמלכותו צמעלו הכנו [ד"ב כט] ואמר מר מאי הכנו שגזוהי דאסרי בהנאה ואף על גב דלאו דידה הווי שהיו כלי שרת: **השוחט חטאת.** לקמיה [ג] מפרש מאי שחט חטאת דנקט: **שלא חטאות.** בשוגג משום שבת ומשום שוחט קדשים בחוץ ומשום עבודת כוכבים ששלשתן כזכרת. ומשום מקלקל לא מיתסר שבת שהרי מתקנה הוא אלל בני נח שאבר מן החי אסור לה [סנהדרין טו] וחטאת כי שחטי להם צעלים דבר שאינו שלו הווי דל גזוהי הווי:

א) שנים אוהוין בסבין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר שחיטתו פסולה: **גמ' פסולה אין זבחי מתים לא ורמיניהו** (ב) השוחט לשום הרים לשום גבעות לשום (ב) נהרות לשום מדברות לשום חמה ולבנה לשום כוכבים ומזלות לשום מיכלל אשר הגדול לשום שישול קטן הרי אלו זבחי מתים אמר אביי לא קשיא יהא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר דיקא נמי דקתני דומיא דמיכלל שר הגדול ש"מ (א) אמר רב הונא דהיה בהמת חבירו רבוצה לפני עבודת כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד אסרה סבר לה כי הא דאמר עולא אמר ר' יוחנן (א) א"ע"ג שאמרו המשתחוה לבהמות חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה איתריביה רב נחמן לרב הונא (ה) השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים חייב שלש חטאות ואי אמרת כיון ששחט בה סימן אחד אסרה אשחוט חוץ לא ליחייב מחתך

א) מלאכים מנהיגים את החמה ומיהו צקונטרס לא פירש כן דמוקי האי קרא דוראית את השמש וגו' בתלושים ומיימי ראייה מיניה דלע"ג דבעלי חיים לא מיתסרי משום עבודת כוכבים מכל מקום מיקרי אלוה ואסרי תקרובת ידיהו ואל"ת תקרובת מכל מצוי הר דפלגי צה דנחאי בפרק כל הללמים (ע"ז דף מה). דתנן ומה שעליהן אסור דכתיב לא תחמוד כסף וזהב ע"ה רבי יוסי (א) אומר על ההרים אלהים ולא ההרים אלהים ואמר בגמרא דפליגי בצפוי הר כהר וי"ל דהתם מיירי כשעובדים ו את הצפוי ואפ"ה שרי ליה לרבי יוסי הגלילי משום דאין עובדין אותו אלא אגב הר ובעיל לגביה דלא יהא טפל חמור מן העיקר ורבנן נמי אי לאו קרא ו הווי שרו מהאי טעמא אי נמי רבנן אסרי משום שעובדים אותו וקרא אסמכתא צעלמא (א) ואל"ת דמשמע בריש פרק כל האסורין (תמורה דף כח): דלפוי בעלי חיים מותרים להדיוט ומוקי לא תחמוד כסף וזהב עליהם דבר שאין צו רוח חיים אבל דבר שאין צו רוח חיים הואיל והוא מותר כפוי נמי מותר ואפילו לגבוה משמע התם דהוה שרי אי לאו דכתיב צו מן הצקר ואפילו מיירי כשאין עובדין אותו מ"ש מתקרובת בעלי חיים דאסור וי"ל דלפוי שרי טפי דבעיל אגבייהו ו דהוה כנעבד עצמו דשרי לפי שהוא צ"מ ומיהו נראה דלפוי צ"מ אסור אפילו להדיוט מדפריך התם טעמא דרבינוה קרא לא הווי רבינוה קרא כפוי מותר והא דכתיב (דברים י) והצדקתם את שמים את המקום הואיל כל העשוי לשם השתחלה למה לי למיידק טעמא דרבינוה קרא השתחלה נמי דרבינוה קרא תקשה ליה היאך מותר להדיוט דקרא דמן הצקר לגבוה כתיב אלא ודאי אף להדיוט אסור והיינו טעמא ו כיון דאשמועינן דאסורים לגבוה נפוי אפילו לא יחשב נעבד אלא לגבוה א"ע"ג דהר נמי חשוד נעבד לענין גזוהי דלמטה דפרק כל הללמים (ע"ז דף טו): דהמשתחוה להר אגביו אסורין למוצח מ"מ כפוי מותר דילפינן מכלים דכפרישית ואין להאריך כאן יותר: **רבוצה** לפני עבודת כוכבים. פירש צקונטרס לא מביעיא עומדת דכשהגביה והרצוזה קנאה בהגבהה ונעשית שלו ואין נראה כדי הגביהה נמי לא קנה לה לענין שחטת שלו אם אין אדם אוסר דבר שאין שלו דהא גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהן אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו בראשו כו' ולקמן (דף מא). נמי דאמר רב נחמן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו פריך ליה מהמנסך ומאי פריך מהמנסך והא מנסך מבי אגביה קנייה כדאמר בהניזוקין (גיטין דף כג): אלא ודאי שחט לא חשיב שלו ואינו קניו לו אלא להתחייב באונסין אלא נראה דנקט רבוזה לרצוזה דאף על גב דלא הרצוזה ולא עשה צה מעשה גדול כל כך אסרה: (א) לפני עבודת כוכבים. אין לפרש דוקא לפני עבודת כוכבים וכרזי יהודה צן צבא דאמר לקמן (דף מא). אין מנסכין יין אלא לפני עבודת כוכבים והוא הדין שאר עבודות דנראה דדוקא לענין ניסוך קאמר דככל דוכתא דאירי בשוחט לא נקט לפני עבודת כוכבים ועוד דלמאי פריך בסמוך אשחוט חוץ לא ליחייב דמתחך בעפר הוא התם בשלל שחט לפני עבודת כוכבים ולא מתסרא ומ"מ חייב העובד מידי דהוה אעבוד להר אלא ודאי א"ע"ג שלא בפני עבודת כוכבים נמי מתסרא והא דנקט הכא לפני עבודת כוכבים אורחא דמלתא נקט א"י כיון דלפני עבודת כוכבים הוא מתחייב לשם עבודת כוכבים מתחייב א"ע"ג שלא פירש וכגון שהוא ישראל מומר והשתחלה מ"ל למימר דנקט רבוזה דלא מביעיא הרצוזה לפני עבודת כוכבים דלפי לשם עבודת כוכבים נתכוון אלא אפ"ה רבוזה ככר כו' ודאי דישאל מומר הוא ושוחט לפני עבודת כוכבים מתחייב לעבודת כוכבים: **כ"י הא דאמר עולא.** לא מיימי סייעתא מעולא אלא מהא דמיתסרא צממה חבירו ע"י מעשה אבל דמיתסרא צממה וטו"א אין יכול לדקדק דלמא עולא מעשה רבה קאמר כדאמר בסמוך והא דקאמר בסמוך ועולא מעשה כל דהו קאמר היינו משום דלרצוזה הונא לא מ"ל לפרושי מעשה רבה וא"כ על כרחך מעשה כל דהו קאמר דאי סימן אחד בעי א"כ הוה ליה לפרושי: **חייב שלש חטאות.** לא נחת למניינא דא"כ ליתני ארבעה וכגון שהוא יו"כ אלא בעני אשמועינן חידוש דלענין שבת חייב א"ע"ג שלא תיקן אלא להוציא מידי אבר מן החי כדאמר בפסקים בפרק אלו דברים (דף עג). ובחון לעבודת כוכבים הוי חידוש כדמוכח צמעמא ואל"ת ואמאי חייב משום שחוט חוץ והא אינו מתקבל בפנים דחטאת העוף ליתא אלא ביחיד ואין קרבן יחיד קרב צבטת וי"ל דכיון דאם זרק הורעה כדאשכחן בפ"ג דצ"ה (דף כ): גבי כבשי ערפת שחטן שלא לשמן או שלא לזמנו יש לו להתחייב משום שחוט חוץ דכ"י השוחט והמעלה (ומהם דף טו). מרבינן מקראי לחייב בחוץ על כל הפסולין שאם עלו לא ירדו ואף על גב דאזוהי ואת בני בחון פטור משום מחוסר זמן וכן לא חשיב מחוסר זמן דאין זה אלא משום דאין עשה דקרבן יחיד דוחה לא מעשה שבת:

א) [לקמן מ"א]. (ב) ע"ז מב: [מסופתא פ"ב ה"ו]. (ג) ע"ז ד"ד. (ד) וסו זה שם. (ה) פסקים ע"ג. (ו) דברים י"ב. (ז) ונה יעבדן. (ח) וי"ל דמדרש רבה קהלת בפסוק וחרה השמש איתא שמונה מלאכים מנהיגים את החמה [נראה דילקוט שמעוני קהלת א רמז מתקסין]. (ט) ע"ן ר"מ. (י) ע"י סוגית הגמ' ד"ס כי דברי הוסי' כהן ל"ע וע"ן תוס' ד"ה ע"ל. (כ) ע"י מהש"ק בפרק תפלות שמואל צוה הדיבור. (ל) דכתיבא לקמן מ"א.

הגהות הב"ח

א) גמ' לשום גזעית לשום ימים לשום הודות: (ב) וכו' ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים: (ג) ע"ז דף טו.

מוסף רש"י

אחד לשם אחד מכל אלו. אפילו צממה דלאו ידיה אלא דליך שחט לשום דבר כשר [לקמן מ"א]. לשום הרים. לפר הממונה על ההרים (ע"ז כ"ב). כיון ששחט בה סימן אחד. עבודת כוכבים (שם נ"ד).